



## Свети Михаил Воин, Българин

† 867 година  
Чества се на 22 ноември

Днес чествуваме велик светия, българин от град Потука (вероятно днешен Батак), чудотворец, прославен с мощи, източващи изцеления, живял през IX век. През XIV столетие мощите му са пренесени в Търново и тогава свети Патриарх Евтимий пише похвалното си слово за него, а в началото на XIX век са отнесени във Влашко.

Бог да ни помилва по неговите свети молитви!

### Проложно житие на Михаил от Потука (Михаил Воин)

Този светец Божи Михаил беше през годините на благочестивия цар Михаил (1), от град Потука (2), родом българин, съвсем не от низините, но от род всепочитан и благоверен, и пръв сред първите по родовитост християни. Родителите му и мнозина други го нарекоха свято дете. Още от младеж, той от младенчеството си живееше чист живот, имаше пред очите си страха от Бога, пребиваваше в милостини и в пост, протягаше ръка към бедните, навестяваше болните, бе кротък и смирен, и украсен с всякакви добродетели. Когато навърши 25-годишна възраст, според военния ред бе избран за примикюр (2) над свободни войници.

Случи се да се вдигнат етиопците и агаряните (3) срещу Римския град (4) и срещу народа на християнската държава и царството. Вдигнаха се и римските хора с голямо множество и тръгнаха срещу агаряните. Понеже агарянският народ беше многоброен, римляните, виждайки, че агаряните и етиопците ги надвиват, бързо побягнаха всички в планините и по затънтените места. Свети Михаил не се уплаши, но непрестанно насърчаваше своите хора. Понеже видя, че всички римляни избягаха, просълзен, падна веднага ничком на земята, молейки се на Бога за християните и говорейки: „Господи, Христе, Боже, Вседържителю ...” и прочее. Свършил молитвата, той е втурна срещу инородците със своите воители. И навлезе сред безчисленото множество от агаряни и етиопци, победи ги всичките и ги разпръсна, без да пострада нито той самият, нито никой от всичките му воители.

Когато се завърна от тази война, пое пътя към своя дом. Стигна до Тираиското място (5) и пожела да си почине там. На онова място имаше голямо езеро, а от езерото излизаше змей и изяждаше хора и добитък. Неговият слуга, виждайки дим при езерото, грабна бързо ястието, отиде там, откъдето излизаше димът, и намери седнала една девойка. Слугата започна да разпитва девойката, а тя му каза за онзи змей. Докато той я гледаше и слушаше разказа ѝ, ястията на господаря му загоряха. Той занесе ястията на божия раб Михаил. И Михаил го попита: „Защо



закъсня и ястията са загорели?” А той му разказа всичко, което чу от девойката. Когато божият раб Михаил чу това, накара служителите си да отидат с него. Те обаче не поискаха. Блаженият пък се помоли, направи знака на Честния Кръст върху лицето си, възседна своя кон, взе най-добрия си слуга и като стигнаха до езерото, където бе девойката, запита я за всичко и: „Как си дошла тук?“ А тя му се караше да се махне, че ще бъде изяден от звяра. И му каза, че имаше обичай градът да дава своите деца за храна на змея.

Михаил заповяда на своя слуга да се оттегли с коня и да стои далече. А пък божият раб падна ничком на земята и се помоли на Бога. Когато се изправи след молитвата, ето - змеят, свистейки, се показва посред езерото; шията му се издигаше на двадесет сажена (6) над езерото, опашката му биеше по водата на четиридесет лакета (7), отворил бе три уста. Светецът взе щит и меч, та отсече трите призрачни глави на лукавия. Змеят пък сви опашката си, удари го по дясната буза и по лявата ръка и му нанесе рана. И след като за малко беше в несвяст, бързо стана пак. Слугата му, виждайки това чудо, изтича в града и възвести случилото се. А гражданите излязоха от града със свещи и кадила да посрещнат светеца, като славеха Бога. Той предаде девойката на родителите ѝ.

Продължавайки пътя, светецът стигна до своя дом, поживя малко дни, предаде блажената си душа на Господа, когото бе възлюбил от младини, и премина в Небесното Царство, като правеше много знамения и чудеса и даваше изцелителни дарове на идващите с вяра при него.

Когато царуваше великият цар Калоян и превзе Потука, той пренесе свети Михаил. Чувайки за това, патриарх Василий (8) излезе с целия клир и с болярите със свещи и кадила да посрещне светеца. Цар Калоян и патриархът взеха светеца, внесоха го в богоспасяемия Царевград Търнов и го положиха във великата патриаршеска църква „Свето Възнесение“ (9) в нов ковчег. С неговите молитви Господ Бог наш да ни сподоби със Своето Царство, амин! (10)

#### **Бележки:**

- (1) Според различните мнения става дума или за княз Борис, или за имп. Михаил IV Пафлагон.
- (2) Примикиор (примикир) – началник, пръв в определена служба. Вероятно Михаил е бил примикир на дружина стратиоти, т.е. селяни, които са притежавали специален дял земи, срещу което са били задължени да се въоръжават и да бъдат на разположение на властта в случай на нужда.
- (3) Под етиопци обикновено се разбират африканските араби, а под агаряни - малоазийските.
- (4) Римския град според Й. Иванов означава Цариград. Ако обаче подвизите на Михаил Воин се отнесат към XI в., може да се предполага, че се има предвид някой от градовете на Италийския катапанат. В такъв случай и употребата на „римски хора“ в смисъл на византийските войски в Италия е обяснима. При превода се запазва етническото определение така, както е дадено в текста, а не се превежда с „ромейски хора“ и „Ромейски град“, тъй като действителното значение на думата не е изяснено.
- (5) Мястото трудно би могло да се идентифицира. Този пасаж спада към легендарния мотив в житието. Ако обаче има някаква историческа основа, която да свързва легендата със съществуващата топонимия, то тя може хипотетично да се търси в близостта между името на езерото и мястото Тираиско и Тирейско море, през което е минавал пътят от Балканите за Италия.
- (6) Сажан - мярка за дължина, „разтег“, приблизително около 5 лакътя или около 2 метра.
- (7) Четиридесет лакета – около 28 метра. Един лакет (аршин) е равен приблизително на 70 см.
- (8) Василий е архиепископ от 1187г, а от 1204 до 1233г е примас на българската църква.
- (9) Споменаването на църквата „Възнесение“ като патриаршеска показва, че по времето на Калоян тя вече е била изградена и то като патриаршески храм.
- (10) Мощите на Михаил Воин са се съхранявали в патриаршеската църква до падането на Търново. Не е известно дали са се запазили и по-късно. Според една легенда главата на Михаил Воин се е намирала в книгохранилищата на търновската митрополитска църква „Свети Петър и Павел“. Там в 1843г. тя е била показана на П.Р. Славейков. Срв. П.Р. Славейков. Събрани съчинения в осем тома. Т. IV. С., 1979, с.186.



Източник: Стара българска литература, Том IV, Житиеписни творби, (Съставителство и редакция Климентина Иванова), С.1986, с.219

### Похвално слово за Михаил Воин

Настоящото тържество, което тайно весели душите на тези, които празнуват с любов, е повод за радост днес. Днес имаме двойно веселие, двоен пир, двойно славословие и двойно събиране – на ангели и на човеци. Радостно и вседушно вчера празнувахме завеждането в църквата на света Дева и Богородица (1), Господнята Майка, а пък днес се стекохме да отпразнуваме честното празненство на славния Михаил. Но първом прилича да изпълним дълга си към Божията Майка, Дева и Богородица, та тогава да заговорим за война. Прочее, защо празнувахме вчера? Как можем достойно да се отплатим на Нея, по-славна от херувимите (2) и по-висока от серафимите (3) и изобщо от всички небесни войнства? Никой не е в състояние достойно да ѝ се отплати, защото у себе си Тя носи Оня, Който изпълни небето и земята, Твореца на света, Създателя на твърдта, Когото нито ум може да постигне, нито слово да изкаже – в утробата си Когото тя прие. Ето защо и ние ѝ поднасяме само радостния поздрав, като казваме с ангела, който ни го възвести: „Радвай се, обривана, Господ е с Тебе!“ И по-рано е бил с Тебе, и сега е с Тебе и навеки ще бъде с Тебе, защото Ти се оказа най-съвършената от всички твари! Вчера празнувахме завеждането на Богородица в църква и тържественото ѝ изпровождане от моми и девойки, което богоотецът предзнаменова от небето още от начало, като каза: „Довеждат я при Царя; след нея водят моми, нейни дружки; въвеждат ги в Царевия чертог.“ Но не всички бидоха въведени в недостъпната Светая Светих, а само Тя биде въведена, защото беше достойна да служи на Бога. Останалите моми влезли с Нея само в църквата. И всички, които гледаха тогава, видяха странно и ужасно нещо: девойката, най-малката от всички, биде взета от пророческите, от свещеническите ръце и въведена във вътрешността, зад завесата, където първосвещеникът влиза веднъж в годината. И свещеникът не Я постави къде да е, а на най-горното стъпало, като каза: „Радвай се Ти, избавителка на човешкия род, освободителка на човечеството от проклятието на прамайка Ева, избавителка на Адама! За Тебе пророците предсказваха, тебе праведниците величаеха. Ти си запечатана книга, заключена градина, Гедеоново руно, неразсеваем камък, затворена врата. Ти си златна дръжка, Ааронов жезъл, Ти си стомна, която съдържа у себе си малко от Христовата манна. Ти си Ноев ковчег, който ще спаси от потоп целия греховен свят. Ти си неорана бразда и Яковлева лествица. Всички родове ще Те уважават, земята ще Те величае, ангели ще Ти прислужват, влъхви ще Ти се покланят, Гетсимания ще Те прибере, небесата ще Те издигнат. Слез от Ливан, невесто, слез от Ливан!“ – нека и аз да кажа като Соломона. Когато вътре в олтара Захарий говореше така към девойката, родителите и дружките ѝ, които стояха в църквата и всяка от които държеше в ръце запалени свещи, като слушаха какво говореше Захарий, и като недоумяваха, се чудеа и си казваха: „Какво е това преславно и непостижимо чудо? Какво нещо, каква тайна е това? Кой е видял или кой е чул, откак светът и хората съществуват, щото тригодишна девойка да се въвежда и от светителски ръце да се поема в недостъпната Светая Светих? Какво нещо, какъв промисъл?“ Когато си помислиха и продумаха за тези и за други подобни неща, първом заговори Захарий, като каза на девойката Мария: „Ти си унищожение за проклятието; Ти си всечестният Соломонов одър; Ти си сбъждане за пророците, радост за праведните, красота за свещенослужителите, поучение за рода! Поради това девойките Те обикнаха и се завтекоха към дъха на Твоето миро, а Царят те уведе в дома Си, сиреч - в Своя храм. Затова, дъще, чуй думите ми и виж мястото, което е приготвено за Тебе!“ И тутакси като Я взе, постави Я на най-високия светителски престол. И ето че ангел Гавриил, като слезе от небето, ѝ донесе храна. И така вътре в храма Нея винаги Я хранеше ангел. Като видяха това, девойките се изпълниха с ужас и така се провикнаха към



Нея: „Ти разпали сърцето ни, сестро наша! Ти разпали сърцето ни, невесто! Погледни и наклони ухото си към Гаврииловото благовестие! Понеже Царят пожела Твоята красота, затова пък на Твоя лик ще се молят богатите миряни!“

Всички тия неща се извършваха тогава и те вече се свършиха. Но прилично е ние да насочим речта си към целта, която ни предстои. Прочее, ела ми сега, христоименно множество, елате, избрани люде Христови, земни царе и князе, богати и прости, свещенически чинове с ангелска хубост, старци и момци, баби и девойки! Нека видим кой ни събра днес, коя царска тръба, кои оръженосци, коя нужда. Без съмнение, ще кажете, че нито едно от тия неща, защото войнският глас затръби и той всички нас тук събра. Михаил, великият воин, ни зове, и кой не се притече? Михаил, славният воевода, отличният храбър подвижник, твърдият стълб на благочестието, непобедимият оръженосец; прекрасната звезда, която от младини се посвети на Бога; избраната Божия стрела; мълнията, която осиява намиращите се наоколо; гражданинът на висшия Йерусалим; високолетящият орел. Но защо да си хабя думите за тия неща? Защото, който е почетен от Светата Троица, той не се нуждае от никакви други похвали. Но ако е уместно, нека видим от кое място и от коя страна дойде при нас такъв храбър подвижник.

Прочее, него го изнесе така наричаната обикновено Романия. Родил се и се възпита в село, наречено Потука. След като заякна умствено и влезе в юношеската възраст, във всичко той заживя според Господните заповеди, пребивавайки непорочно в целомъдрие и чистота, в кротост и простота. А понеже беше от благородни и видни родители, той беше известен на всички. А заради прекрасната си хубост и стройност той биде избран за войнска служба. Живеейки така, всичките си дни той посветяваше на добродетели. Много победи той изнесе в различните войни и поради това биде произведен в сан воевода. Под своя власт той имаше много войска; всичките си военни работи той подреждаше добре и пристойно. Поради това пък мълвата за него се разнесе навсякъде и го направи известен на всички.

Не след много се чу за война, и то война по-люта от всички. Тогава по допущението на Бога – единствено Той знае поради какви предопределения – римляните (4) завладяха съвършено целия гръцки род, заедно с всичко да имат под своя власт за дълги години и царстващия Константин град и всичките му околни земи. Ала етиопците (5) и агаряните (6) повдигнаха срещу римляните голяма и непоносима война. Когато чуха за нея, и римляните събраха много войска. Тогава, именно тогава биде повикан и славният Михаил с всичкото си войнство. Когато той пристигнал, цялото римско войнство било натъкмено. Когато пък двете войски се срещнали (7), агарянската многочисленост много проличала. И когато забелязва, че числеността на агаряните е много голяма, храбрият Михаил ободри войниците си, говорейки: „Не се страхувайте от тях, нито пък се мамете, защото с нас е Бог. Цар не се спасява с много войска, нито пък исполин се спасява чрез голямата си сила. Едни [от тях] са на колесници, а други на коне; ние пък ще извикаме в името на нашия Господ-Бог: „Нашата помощ е в името на Господа, Който е създал небето и земята!“ Когато двете войски се опълчиха една срещу друга, римляните не можаха да се противят и веднага се отдадоха на бяг.

Когато видя това, като се почуди на неочакваното бягство и като издигна към небето ръцете и очите си, божественият Михаил рече: „Повдигнах очите си към Тебе, Който живееш на небето! Ето, както очите на слуги в ръцете на своите господари и както очите на слугини в ръцете на своите господарки, така и нашите очи [ще бъдат обърнати] към нашия Господ-Бог, докато ни ободри!“ И щом каза това, той видя римските множества внезапно да изчезват безследно и да се изпокриват в пропастта на разпадението, а себе си – самичък изоставен в сред варварите. Бързо като се прекръсти и насърчи цялото войнство към бран, които бяха с него мъжествено се бориха и мъжествено победиха. Варварите, които се надяваха на многочислеността на войската, много се противиха. Но Господ и в този случай, като изпълни волята на онези, които се боят от него,



пазеше своя раб невредим. Мълнии и гръмове като обсипаха неочаквано противниците, той ги хвърли в неопишан страх. Затова, като видяха това страшно и непоносимо Божие наказание, бързо се хвърлиха в бягство и оставиха много трупове за храна на земните зверове и на небесните птици. А божественият воевода, като видя явно божествената победа, от душа отправи към Бога благодарствени песни. Той казваше: „Ще те прославя, Господи, загдето ме издигна и загдето не си възвеселил моите врагове в мене. Господи, Боже мой, извиках аз към Тебе, и Ти ме излекува. Господи, Ти изведе из ада моята душа и ме спаси от падащите рова.“ Явно беше, че тук се сбъдваха думите на Мойсей: „Как един ще изгони хиляда, а двама ще повдигнат множества, ако Бог не [им] ги отдаде и Господ не [им] ги предаде?“

Когато видя враговете си съвършено изложени на вечен позор, а своето войнство напълно съхранено от Бога, праведният се отправи за страната си със светлата победа. И когато се доближи до нея, той разпусна всичкото си войнство, [като го обсипа] с големи правдини и награди, а самият той заедно с момчетата си побърза да се завърне в своя дом. Когато залягаше и бързаше за това, той стигна до тъй нареченото обикновено Тирайско място; там отседна за да може той и конете му да отпочинат. Разпусна момчетата, за да пасат конете, самият той се отдаде там на почивка, като си остави един кон и един момък. Там някъде наблизко имаше езеро; в него живееше една люта и извънредно голяма змия, която излизаше навън и изпояждаше и люде, и добитък. Когато биде потънал в дълбок сън поради уморителното пътуване, слугата му, който беше с него, видя, че излиза някакъв чуден дим. Той се притече, за да види какво ставаше там. Когато стигна, той намери една девица, която седеше в езерото и плачеше. Когато той я разпита за причината на плача, тя отговори със сълзи и ридание, плачейки жално и умилно: „Доведоха ме тук, за да бъда изядена от звяра. В това езеро живее един много лют звяр. Когато излезе, той изпояжда немилостиво люде и добитък, и никой не може да му се противи. Поради това този град, понеже искаше да се редува с това бедствие, реши да дава децата си едно по едно, за да бъдат изядени от него. И ето, по необходимост сега дойде бащиният ми ред и [баща ми] сам ме доведе. Ето ас чакам да дойде и да погълне мене, окаяната; чакам тъжната раздяла с душата си. Уви, тежко и горко за мене! Как ще претърпя жестокото изяждане от звяра! Затова всички, които имате сълзи, плачете за мене, която никого не съм обидила и, уви, която тъжно загивам!“ А момъкът ѝ рече: „Но защо самичка седиш тук и защо не избягаш? Никой тук не те наблюдава.“ А тя, като въздъхна из вътрешността на сърцето си и из дълбината на душата си, каза: „Момко, звярът е лют, и то много лют, и никой никъде не може да отбегне неговата свирепост. Моля ти се, иди си бърже от тука, повече не закъснявай самичък, за да не предадеш в мъки душата си заедно с тялото, защото той не се бои никак от никакъв човек!“ Когато се пробуди и не намери при себе си момъка, воеводата се почуди защо той липсва. Ала този веднага дойде и му разказа подробно причината за отиването. Като биде възпламенен от божествена ревност и като се трогна сърцето му от неочаквания разказ, без да се бави, [воеводата] бързо отиде, намери там девицата и я запита за причината на нейното закъсняване. От гореизложеното тя нищо не скри, а всичко подробно му разказа. А той, като се смили, трогнат от думите на девойката, коленичи за молитва и се помоли на Бога, говорейки така: „Боже, на Когото се покланят в Светата Троица; Който напътстваш всяка твар със Своята премъдрост; Който освобождаваш здраво окованите; Който избави пророка си Даниила от устата на лъвовете и служителката си първомъченица Текла тъй също от огъня и от устата на лъвовете, а Йона – от утробата на кита; Ти и сега, Владико, погрижи се за Своето наследство и не я предавай да бъде погълната от лукавия дявол. Защото той е избрал за свое подходящо оръдие тая люта змия и чрез нея започва да оскърбява твоето хубаво създание, което самичък си изкупил с кръвта си. Ето защо аз моля Твоето голямо милосърдие да ми изпрати бързо своята помощ, за да победа дявола, който живее в този звяр, както някога си удостоил светия си угодник Теодора (8), та и в този



случай да се прослави пречестното и великолепно име на Тебе, на Отца, на Сина и на Светия Дух сега, винаги и във вековете на вековете, амин!“

Когато той си свърши молитвата, змията веднага излезе из езерото, страхотно като съскаше и шумеше и като вселяваше ужас у всекиго. Когато светият видя, че така се приближава змията, бързо заповяда на момъка да се отдалечи с коня, а сам, като взе своя меч и щит, застана с несмутен дух, очакващ тя да пристигне. Прочее, сега ме изслушайте, сега обърнете внимание всички и отворете умното ухо, и всички нека видим чудо, всячески изпълнено със страх и ужас. Нека видим как видимият се опълчва срещу невидимия, защото той се опълчва не срещу човек, но срещу самия невидим дявол. Прочее, ангели заставаха и невидимо отдаваха почест, а Владиката подпомагаше служителя [си], защото виждаше чрез своето владишко човеколюбие, че той се жертва за хората. Лукавата змия, като се устреми към него и като издигна високо глава, с опашката си тя тръгна по водата. И когато дойде по-близо, като наведе от високо своята многострашна и отвратителна глава, която беше издигната на височина 3-4 сажена, и като отвори ненаситните си уста, считайки го за своя сигурна ловитба, изведнъж дивният страдалец, внезапно като извади меча си, отсече многоковарната ѝ и отвратителна глава. Но злонравата змия, като сви злонравата си опашка, удари светеца по дясната буза и по лявата ръка, та го нарани много люто. А самата тя, след като биде свършено умъртвена, стана сладка храна за птици и червеи.

Когато се научиха за това, гражданите излязоха да го посрещнат, славейки и хваляйки Бога и неговия угодник Михаила. Девицата пък той предаде на родителите цяла и непокътната, като ги поучи да се придържат за правата вяра и чистата любов към Бога и да знаят, че [Бог] е, Който неочаквано им е подарил детето. И след като утвърди тогава цялото население на този град, за да пребивава в страх от Бога и да съхранява напълно Неговите заповеди, веднага замина за своя дом, носейки горе изтъкнатата рана от врага.

След като престоя там малко време и след като подреди добре всичко в своя дом и раздаде всичките си богатства на църкви и на бедни и нещастни, той заспа блажен сън, [като предаде] душата си на светите дароносещи ангели. По този случай, прочее, праведниците се радваха, мъчениците посрещаха, преподобните целуваха, Христос венчавà, небесата възприеха: и възлезе той в Божия дом сред глъч от веселието и от шума при изповядването на празнуващите. Заради него Бог извърши много изцеления. Оттогава, та дори и досега всички, които с вяра идат при неговия ковчег, получават различни изцеления – за каквато болест и да поискат.

А след много години българският цар Калоян, когато се опълчи срещу гърците и всичките им градове разори, щом узна за свети Михаила, отиде и с голяма тържественост пренесе всесветото му тяло. А след като го натъкми великолепно, положи го в голямата патриаршеска църква, където и до днес лежи, раздавайки на всички различни изцеления.

А ти, слушателю, не гледай, че костите са мъртви, а виж благодатта, която излиза из тях. Погледни с очите на вярата и неусетно ще приемеш неизказана благодат. Освети се, като пристъпиш; наслади се, като[я] възприемеш; отхвърли помислите на неверието! Бог обича своите угодници повече от всичките Яковлеви поля; Той им даде [власт] да настъпват на змии и скорпиони и на всяка вража сила. Техните имена са написани на небето, душите им там тържествуват сега и ангелите дойдоха да ликуват заедно с нас, понеже искат да почетат своя съслужител. Защото те не се срамуват да тържествуват заедно с нас и верен свидетел е онзи, който казва: „В памет на мъчениците днес дойдоха ангелските войнства да просветят мислите на верните.“ С умни очи поглеждай към Бога, та подпомогнат от Него, да станеш подражател на праведния. Денят не е за плач и печал, а за радост и веселие. Когато се възхвалява праведник, хората се веселят. За праведните е достатъчна истината, що те са извършили за похвала, а за другите се съставят похвали от словесни съчетания. Затова пак, когато разказваме живота на онези, които са умрели в благочестие, преди всичко ние славим Владиката на рабите, похваляме



праведните – заради свидетелствата, които и ние знаем, - а веселим и хората, [когато им даваме възможност] да слушат за добри неща. Поради това ние сега възхваляваме нашия венценосец заедно със светците като светец; с праведните – като праведник; с мъчениците – като мъченик; с целомъдрите – като целомъдър, и с венценосците – като с венценосец. Защото във всичко той подражава на целомъдрия Йосиф: не се поддаде на сладките, отбягна греха и обикна добродетелта. Ала той не стои далеко и от Финеесовата ревност, защото и той пламна от ревност по Господа Вседържителя. Но той не стои далеко и от Иисуса Навина: защото и този отсече жестоко глави на силни, смутиха се и се полюляха като пияни и всичката им мъдрост биде погълната. В добър подвиг се подвизава, пътя свърши, вярата упаци; затова пък сега той ликува заедно с пророците, с праведниците, с патриарсите, с мъчениците, с преподобните, пеейки ангелската песен на Трисветата Троица.

О, лечителю на страдалците и славна похвала на всички светии, войне Михаиле, изпроси за нас, които отправяме това слово за тебе, и за всички, които са се стекли днес в твоя памет, опрощение на греховете, изцеление на недъзите и избавление от злините от Владетеля на всичко – нашият Бог и Цар, тъй като Нему, заедно с Отца и със Светия Дух, подобава всяка слава сега и винаги, и във вековете на вековете, амин!

#### Бележки:

- (1) Празникът Въведение Богородично в храма (21 ноември) е един от четирите големи Богородични празници, отбелязвани от християнската църква винаги много тържествено. В случая Евтимий Търновски го превръща във втори тематичен център на творбата си.
- (2) (3) Висши ангелски чинове, пребиваващи в непосредствена близост до Бога.
- (4) От XIII в. нататък „римляни“ били наричани кръстоносците.
- (5) (6) Като „етиопци“ и „агаряни“ били възприемани арабите.
- (7) Налице е анахронизъм: войните на Византия с арабите приключват преди Първия кръстоносен поход (1096 г.)
- (8) Св. Теодор Тирон

Източник: Стара българска литература, Том 2, Ораторска проза (Съставителство и редакция: Лиляна Грашева), С.1982, с.164



2022 г.